

УДК 1.2.22

І. К. Вітюк,

кандидат філософських наук, доцент

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ХРИСТИЯНСЬКА ЕТИКА: ДООТИЧНИЙ ЗМІСТ МОРАЛЬНИХ ЗАПОВІДЕЙ ДЕКАЛОГУ

У статті проаналізовано другий блок заповідей Декалогу як основи християнської моралі, спираючись на принципи історизму, позаконфесійності, релігійної терпимості, толерантності, діалогу релігійного і нерелігійного світоглядів. Зроблено спробу реконструкції первинного значення Заповідей, доведення їх правового, доетичного характеру. Окреслено роль Декалогу як основи правової системи давньоєврейської держави. Розглянуто співвідношення християнського і дохристиянського компоненту в сучасній християнській інтерпретації останніх шести заповідей Декалогу.

Ключові слова: етика, мораль, доетичний зміст, заповідь, Декалог, скрижаль.

Актуальність статті. Християнська етика є однією із рушійних сил європейської цивілізації, оскільки належить до одного із двох її найпотужніших джерел, якими є культурна спадщина античності, з одного боку, і християнство, з іншого. Етико-моральні християнські настанови найчисленнішої релігії у сучасному світі викликають не одну дискусію у колах теологів, науковців, політичних і державних діячів. Подекуди до таких дискусій долучається значна частина суспільства. Так, питання запровадження курсу християнської етики до навчальних програм середньої школи вже понад десятиліття обговорюється в Україні на різних рівнях: від державного до місцевих рад чи навіть адміністрацій окремо взятих навчальних закладів. І хоча питання так і не було вирішене на найвищому державному рівні, курс християнської етики читається в певних навчальних закладах середньої ланки освіти відповідно до рішення шкільних адміністрацій. Залишаються відкритими питання забезпечення такого курсу кваліфікованими педагогічно-викладацькими кадрами; методологічного забезпечення; конфесійної належності слухачів курсу тощо.

Християнська етика в Україні вивчається в курсі філософсько-гуманітарного циклу дисциплін у вищих освітніх закладах. Окрім того, основи християнської етики відомі на побутовому рівні переважній більшості суспільства, навіть якщо вони не належать до воцерковлених християн чи християн загалом. Історична роль християнства на території України безперечно інтегративна, державотворча, культуроформуюча. Саме православне християнство допомогло подолати кризу національної ідентичності українців у часи, коли Україна не мала державної незалежності, а її територія була поділена між іншими країнами.

Як національна релігія, християнство після розпаду СРСР дало суспільству нову систему ціннісних координат релігійно-етичного характеру у вигляді християнських заповідей. Правда, подекуди Церква, намагаючись посилити свою роль у суспільстві, абсолютизує значення цих релігійних норм, підносячи їх до рівня єдиної можливої альтернативи попередній системі цінностей.

Оскільки релігієзнавство як окрема галузь гуманітарного знання в Україні, як і на всьому постсоціалістичному просторі, перебуває на стадії становлення, воно закономірно постало перед низкою проблем, які впливають і на характер висвітлення власне релігієзнавчих питань. По-перше, відсутність вітчизняної релігієзнавчої перекладацької традиції, яка допомогла б подолати ізольованість сучасних дослідників релігієзнавства від світових здобутків у галузі. Накладає помітний відбиток на методологію релігієзнавства потреба чіткої демаркації між релігієзнавством і теологією, з одного боку, як і не менш нагальна необхідність позбавлення релігієзнавства від спадку наукового атеїзму, з іншого.

З огляду на окреслене коло проблем, висвітлення питання християнської етики викликає неабиякий інтерес і відзначається дещо однобічним підходом.

Мета статті. Ця стаття є другою у циклі дослідження Декалогу під кутом зору принципів історизму, позаконфесійності, релігійної терпимості, толерантності, діалогу релігійного і нерелігійного світоглядів. Виключно християнська інтерпретація Десяти заповідей обмежує їх розуміння і ставить низку питань. Наприклад, про різне розташування і нумерацію заповідей у католицизмі (і лютеранстві), православ'ї і протестантизмі. Або щодо заміни в четвертій заповіді "суботи" в оригінальному тексті Біблії неділею в християнській версії заповіді (окрім протестантської течії Церква адвентистів сьомого дня) тощо.

Виклад основного матеріалу. У першій статті "Дохристиянський зміст християнських заповідей: перша скрижаль Декалогу" [1] було проаналізовано перші чотири заповіді, які в релігієзнавстві класифікуються як релігійні, спрямовані на врегулювання стосунків у системі "людина-Бог". Водночас розглядається і їх ідеологічно-правовий характер, який був актуальним для побудови давньої держави Ізраїль. Ці настанови були спрямовані також на підсилення ролі єдиного правителя посередництвом ідеї монотеїзму і формування національно-релігійної ідентичності єврейського народу.

Із Біблії відомо, що Десять заповідей мають божественне походження: на п'ятдесятій день після виходу євреїв з Єгипту Мойсей іде на гору Синай, де перебуває сорок днів, а повертається із двома скрижалями, на яких зображено Десять даних Богом настанов. Але оригінальний текст цих заповідей було втрачено внаслідок того, що Мойсей побачив поклоніння євреїв золотому тільцю і розбив скрижалі.

Тоді Бог повторно кличе Мойсея на гору Синай : "Витеші собі дві кам'яні таблиці, як перші, і Я напишу на цих таблицях слова, що були на перших таблицях, які ти розбив" (Вих. 34:1) [2: 94].

Але текст "повторного" варіанту Декалогу, який подано в 34 главі книги Вихід, відрізняється від попереднього, який описано у главі 20 (Вих. 20 :2-17). На думку відомого дослідника Дж. Фрезера, саме версія, яка міститься у главі 34, є більш давньою, "ритуальною" [3: 500]:

1. Не поклоняйся іншому богу.
2. Литих богів не зробиш собі.
3. Всі первородні належать Мені.
4. Шість днів працюй, а в сьомий день відпочивай.
5. Свята Опрісноків дотримуйся в місяць, в який заколоситься хліб.
6. Дотримуйся свята тижнів, свята перших плодів пшениці і свята збирання плодів у кінці року.
7. Не проливай крові жертви Моєї на квасний хліб.
8. Лій від святкової жертви Моєї не повинен залишатися на всю ніч до ранку.
9. Першоплоди землі твоєї принеси в дім Господа Бога твого.
10. Не вари козеняти в молоці матері його.

Професор Кеннет наводить дещо відмінний варіант:

1. Не будеш кланятися богові іншому, бо Господь – Заздрісний ім'я Його, Бог заздрісний Він! (Вих. 34:14).
2. Будеш виконувати свято Опрісноків. Сім день будеш їсти опрісноки (Вих. 34:18).
3. Усе, що відкриває утробу – то Моє, як і всяка твоя худоба, що є самець, відкриття утроби вола та вівці (Вих. 34:19).
4. Дотримуйся Моїх субот [3: 501]. Шість день будеш працювати, а дня сьомого спочинеш від праці (Вих. 34:21).
5. І свято тижнів зробиш собі, і первоплоду жнив пшениці (Вих. 34:22).
6. І свято збору врожаю [здійснюй] під кінець року (Вих. 34:22).
7. Не будеш приносити на квашенім крові жертви твоєї (Вих. 34:25).
8. І не переночує до рана святкова жертва Пасхи (Вих. 34:25).

Варіант восьмої заповіді наводиться з Вихід 23:18: "... лій моєї святкової жертви не буде ночувати аж до ранку" [2: 81].

9. Початок первоплодів твоєї землі принесеш у дім Господа, Бога твого (Вих. 34:26).

10. Не будеш варити ягняти в молоці його матері (Вих. 34:26) [2: 95].

Ця версія Декалога вважається "ритуальною" (Дж. Фрезер) [3: 501-502], оскільки моральні норми не згадуються в їх формулюванні, а самі заповіді стосуються, передусім, питань ритуалу і мають суто релігійний характер.

Однак навіть у пізнішій всім відомій версії (Вих. 20:1-17) Десять заповідей лише умовно можна назвати моральними, оскільки частина з них являється правовими нормами (чи морально-правовими), з одного боку, а з іншого боку, важливу роль продовжує відігравати звичай [1: 4].

При порівнянні Декалогу у християнській і дохристиянській інтерпретації деякі сучасні дослідники, зокрема Л. Генік, говорять про те, що у книзі Вихід (Вих. 20:2-17) зафіксовано не 10, а 15 заповідей [4: 90]. Таким чином, повна версія Декалогу має такий вигляд:

1. Я – Господь Бог твій, що вивів тебе з єгипетського краю з дому рабства. Хай не буде тобі інших богів переді Мною! (Вих. 20:2-3).
2. Не роби собі різьби і всякої подоби з того, що на небі вгорі, і що на землі долі, і що в воді під землею (Вих. 20:4).
3. Не вклоняйся їм і не служи їм, бо Я – Господь, Бог твій, Бог заздрісний, що карає за провину батьків на синах, на третіх і на четвертих поколіннях тих, хто ненавидить мене (Вих. 20:5),
4. і що чинить милість тисячам поколінь тих, хто любить Мене, і хто держиться Моїх заповідей (Вих. 20:6).
5. Не призывай Імення Господа, Бога твого надаремно, бо не помилує Господь того, хто призиватиме Його Ймення надаремно (Вих. 20:7).
6. Пам'ятай день суботній, щоб святити його! (Вих. 20:8).
7. Шість день працюй і роби всю працю свою (Вих. 20:9),
8. а день сьомий – субота для Господа, Бога твого: не роби жодної праці ти й син твій, та дочка твоя, раб твій та невольниця твоя, і худоба твоя, і прихोцько твій, що в брамах твоїх (Вих. 20:10).

У Біблії в українському перекладі стосовно цієї заповіді зауважено, що "брама" часто означає "місто", отже ця настанова стосувалася усіх жителів міста, не лише євреїв (Біблія, с. 95).

9. Бо шість днів творив Господь небо та землю, море та все, що в них, а дня сьомого спочив, тому поблагословив Господь день суботній і освятив його (Вих. 20:11).

10. Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі (Вих. 20: 12).

11. Не вбивай! (Вих. 20:13).
12. Не чини перелюбу (Вих. 20:14).
13. Не кради! (Вих. 20:15).
14. Не свідкуй неправдиво на свого ближнього! (Вих. 20: 16).
15. Не жадай дому ближнього свого, не жадай жони ближнього свого, ані раба його, ані невольниці його, ані вола його, ані осла його, ані всього, що ближнього твого! (Вих. 20: 17).

Але варто зауважити, що такий підхід ґрунтується на поділі на вірші, який було зроблено значно пізніше.

Отримання Десяти заповідей на двох скрижалях уже закладає їх класифікацію на два блоки : релігійні та моральні. Традиційно в релігієзнавстві розглядають релігійні норми як спрямовані на формування побожності, оскільки саме побожність в той час вважалася ядром людської моральності, і моральні настанови, в яких викладені моральні обов'язки людини щодо свого ближнього: шанувати батьків, вважати священним здоров'я та життя кожної людини, поважати святість шлюбу, не зазіхати на власність іншого, бути щирим і правдивим щодо нього [5: 400]. У християнській інтерпретації такий підхід є виправданим, проте, він відкидає історичний контекст формування Декалогу і не бере до уваги первинне значення його заповідей. Оскільки аналізу релігійних заповідей було присвячено статтю "Дохристиянський зміст християнських заповідей: перша скрижаль Декалогу" [1], зосередимося на спробі висвітлення "моральних" настанов, намагаючись розкрити їх в історичному розрізі.

Незважаючи на те, що християнська традиція називає їх "моральними", тобто такими, які на противагу релігійним діють у системі координат "людина-людина", помітно їх швидше правовий характер. Це свідчить про їх створення в епоху, коли мораль ще не відокремлена від права.

Межа між правовими та моральними нормами подекуди може бути дуже умовною, так як і між звичаєм і мораллю. Так, наприклад, правові норми, на відміну від моральних, чітко окреслені, впорядковані, систематизовані, відповідно інтерпретовані, що уможливує відслідковування їх порушення, тоді як регулятором порушення моральних норм є самосвідомість людини, тобто її совість. Моральний вчинок є справою самостійного вибору людини і не піддається інституційному контролю чи покаранню. Порушення моральних норм хоч і викликає суспільний осуд, проте не завжди передбачає покарання. Правові норми мають інституційний статус, тоді як моральні виникають стихійно і побутують в суспільній свідомості [6: 97-98]. З Декалогу видно, що формування його норм відбулося за часів становлення патріархального суспільства із переходом від родоплемінного до рабовласницького ладу, коли починає зароджуватися самосвідомість людини і відповідно виникає потреба жорсткої регламентації поведінки. Вимоги патріархального суспільства, як от зміцнення авторитету чоловіка як глави сім'ї, роду, співпали в часі з вимогами зміцнення авторитету глави рабовласницької держави, яка перебуває на стадії становлення. І це відображено не лише в змісті релігійних, але й моральних заповідей.

Цікавою є ієрархія цінностей, яка закріплена місцем кожної заповіді у блоці "моральних." Другу скрижаль відкриває заповідь: "Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі!" (Вих. 20:12) [2: 78]. Отже, вшановування батьків знаходиться у Декалозі перед вшановуванням життя і здоров'я ближнього, так само як і релігійні заповіді стоять на першому місці стосовно моральних. Окрім прямого значення, п'яту заповідь Декалогу, першу його моральну заповідь, можна співвіднести з першою скрижаллю загалом. У патріархальному суспільстві вшановування батьків водночас проектується на вшановування глави роду, племені, держави, Бога. Через вшановування батьків відбувається шанування Бога як Творця, а через поклоніння єдиному Богу відбувається визнання влади єдиного правителя на землі – царя іудейського.

І навіть не така проекція свідчить про доетичний характер цієї настанови, а друга частина заповіді : обіцянка винагороди, довгих днів "на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі!" (Вих. 20:12) [2: 78].

Цінність життя людини закріплюється у шостій заповіді : "Не вбивай!", яку традиційно більшість людей на буденному рівні свідомості вважають першою, віддаючи тим самим життю людини пріоритет в ієрархії цінностей. Правовий характер цієї норми є беззаперечним, адже позбавлення життя людини в жодній країні світу ніколи не залишалося без покарання.

Іудейська традиція наголошує на оригінальному терміні "אֶל־לֹא תִּצְדָּק" (від дієслова "צָדַק") вжитому для позначення навмисного злісного вбивства. Ознаками навмисного вбивства є використання для цього зброї, а також вороже ставлення вбивці до вбитого. Відсутність цих ознак вказувало на ненавмисне вбивство. Навмисне вбивство каралося смертю, зокрема побиттям камінням, але за свідченням двох свідків : "Коли хто заб'є кого, то месник за словами свідків заб'є убійника" (Чис. 35:30) [2: 179; 7: 455].

У контексті заборони на вбивство варто розглянути й установлення відповідної відплати за злочин : "І кожен, коли зробить ваду своєму ближньому, – як хто зробив, так буде зроблено йому : зламання за зламання, око за око, зуб за зуба" (Лев. 24:19-20) [2: 130]. Цікаво, що така норма (тал'йон) свого часу була досить "гуманною", адже обмежувала кровну помсту.

Покарання забиттям до смерті згадується також як відплата за зневагу до Імені Бога : "А той, хто богозневажив Господнє Ім'я, – буде конче забитий, конче укаменує його вся громада" (Лев. 24:16) [2: 130]. Проте покарання вбивці за навмисне вбивство смертю не вважалося порушенням заповіді.

Цікавою для аналізу є сьома заповідь: "Не чини перелюбу!". Стосувалася вона в патріархальному суспільстві, насамперед, подружньої зради одруженої жінки із стороннім чоловіком, у такому випадку обох карали смертю (Лев. 20:10). Чоловіча подружня зрада також заборонялася, проте не підпадала під сьому заповідь і не каралася смертю [8]. Гендерна нерівність у патріархальному суспільстві відображалася у більш серйозному покаранні жінки за порушення цієї заповіді, адже чоловік міг мати окрім дружини ще й наложниць. Крім того, дівчину, яка не була цнотливою до одруження, карали побиттям камінням (Втор. 22:20-21) [7: 348].

Якщо ж заповідь було порушено із зарученою рабинею, обох карали, але не смертю, і чоловік повинен був принести "жертву своєї повинності" (Лев. 19:20). Якщо це була вільна заручена дівчина, і вона не чинила спротиву – обох карали смертю [7: 348]. Під заборону перелюбу потрапляли також гомосексуальні зв'язки, кровозмішення і зоофілія (Лев. 20:11-21).

Порушення восьмої заповіді: "Не кради!" (Вих. 20:15) також тягнула за собою цілу низку юридичних наслідків. Заповідь стосувалася викрадення людини з метою отримання викупу за неї (Вих. 21:15). І така крадіжка неминуче призводила до смертельного виroku. За викрадення тварин накладався штраф вдвічі (чи навіть у п'ять разів) більший за вартість краденої тварини (Вих. 22 :1-13). Причому якщо винний у злочині не мав грошей, виплата здійснювалася від продажу його майна, інколи і його самого у рабство [7: 76].

Заборона неправдивого свідчення зафіксована у дев'ятій заповіді. Насамперед, настанова стосувалася судової сфери. Доказом у справі могли бути свідчення двох свідків. І коли свідок приховував правду – приносив жертву за гріх (Лев. 5:1,5-6). Свідок, який зводив наклеп на іншого в суді, повинен був понести покарання, яке хотів накликати на звинувачуваного (Втор. 19 :18-19). Пізніше заборона поширилася і поза межами судових справ. Заповідь також забороняла навмисне поширення пліток і слухів на когось (Лев. 19:16; Вих. 23:1).

Цікавою є остання, десята заповідь. Вона закріплює право власності на те, чим володіє людина. У даному випадку – дім, дружина, слуги, раби, худоба і все інше. Два варіанти "морального" Декалогу відрізняються місцем, на якому знаходиться дружина. "Не жадай дому ближнього свого, не жадай **жони** ближнього свого, ані раба його, ані невілниць його, ані вола його, ані осла його, ані всього, що ближнього твого!" (Вих. 20:17). "І не бажай **жони** ближнього свого, і не бажай дому ближнього свого, ані поля його, ані раба його, ані невілниць його, ані вола його, ані осла його, ані всього, що є в ближнього твого" (Втор. 5:21).

Можна припустити, що під поняттям "дім" мається на увазі рід людини. З огляду на те, що коли Мойсей приносить своєму народу Заповіді, євреї близько трьох місяців перебувають у пустелі. Відповідно, поняття дому в буквальному сенсі на той час, принаймні, не мало семантичного й аксіоматичного навантаження. Крім того, в межах міфологічної свідомості глава роду ніс відповідальність за весь рід і мав повний контроль над ним. Тоді закономірно, що після рідних по крові на наступному місці йдуть рідні за шлюбними зв'язками – дружина. У такому випадку більш логічним виглядає формулювання заповіді у книзі Вихід. Проте, якщо все ж таки "дім" є не чим іншим, як домом, місце дружини на першій позиції як члена сім'ї, а не частини майна, більш відповідно виглядає у книзі Повторення Закону.

У сучасній католицькій версії Декалогу частина десятої заповіді відділена в окрему: "Не бажай дружини ближнього свого!" [9: 174]

Висновки. Як бачимо, деякі історичні аспекти розуміння тих чи інших настанов мають архаїчний характер і трансформувалися відповідно до нових реалій. Декалог як морально-правова система виникає у конкретну історичну епоху на певній території для певного адресата. Якщо така система виходить за межі історичної епохи, території, чи поширює свій вплив на ті етноси, для яких не є традиційною, не відповідає особливостям їх традиційної свідомості, мусить зникнути або пристосуватися, вбираючи в себе здобутки нових реципієнтів. У випадку із Десятьма заповідями мова йде про понад два мільярди людей по всьому світі. Християнство довело свою універсальність як релігійна, етична, ідеологічна, культуроформуюча система цінностей, у межах якої моральні настанови сьогодні залишаються настільки ж сучасними, як і в часи їх формування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. І. К. Вітюк. Дохристиянський зміст християнських заповідей : перша скрижаль Декалогу / Ірина Вітюк // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2013. – № 67. – С. 10–14.
2. Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту із мови давньоєврейської та грецької на українську наново перекладена. – УБТ, 1994.
3. Фрээр Дж. Дж. Фольклор в Ветхом Заветі / Дж. Дж. Фрээр ; [пер. с англ. Д. Вольпина]. – М. : ООО "Издательство АСТ" : ЗАО НПП "Ермак", 2003. – 650 с.
4. Генік Л. Я. Історія християнства : католицизм : [у 2-х т.]. Том 1 : основні ідеї християнства : [навч. пос. для студентів вищ. навч. закл.] / Любов Генік. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. – 576 с.
5. А. Колодний. Структурні поділи і особливості релігієзнавства / Анатолій Колодний // Академічне релігієзнавство : [підручник] / [за науковою редакцією проф. А. Колодного]. – К. : Світ знань, 2000. – С. 28–36.
6. Тофтл М. Г. Мораль як форма суспільної і особистісної свідомості / Михайло Тофтл // Етика : [навч. пос.]. – К. : Видавничий центр "Академія", 2005. – С. 76–153.

7. Нюстрем Э. Библиейский энциклопедический словарь / Эрик Нюстрем ; [пер. со шведск. под ред. И. С. Свенсона]. – Торонто : World Christian Ministries, 1989. – 517 с.
8. Свирский Е. Десять заповедей [Электронный ресурс] / Ефим Свирский. – Режим доступа до статті : http://toldot.ru/cycles/cycles_151.html.
9. Павловский Я. Католический катехизис / Янис Павловский. – Резекне : Издательство Латгальского Культурного центра, 1994. – 411 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. I. K. Vituk. Dokhrystyyans'kyu zmist khrystyans'kykh zapovidey : persha skryzhal' Dekalogu [Pre-Christian Contents of the Christian Ten Commandments : the First Tablet of Testimony] / Iryna Vityuk // Visnyk Zhytomyr's'kogo derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka [Zhytomyr Ivan Franko State University]. – 2013. – № 67. – S. 10–14.
2. Bibliya abo Knygy Svyatogo Pys'ma Starogo i Novogo Zapovitu iz movy davn'ioevreys'koyi ta grets'koyi na ukrayins'ku nanovo perekladena [Bible or the Book of the Saint Writing of Old and New Testament from Old Greek into Ukrainian Newly Translated]. – UBT, 1994.
3. Frezer J. G. Fol'klor v Vetkhom Zavete [Folklore in the Old Testament] / J. G. Frezer ; [per. s angl. D. Vol'pina]. – M. : OOO "Izdatel'stvo AST" : ZAO NPP "Ermak", 2003. – 650 s.
4. Genik L. Ya. Istoriya khrystyianstva : katolitsyzm [History of the Christian Church : Catholicism] : u 2-kh t. Tom 1 : osnovni ideyi khrystyianstva [Volume 1 : Main Orthodox Ideas] : [navch. pos. dlya studentiv vyshch. navch. zakl.] / Lyubov Genik. – Ivano-Frankiv's'k : Tipovit, 2012. – 576 s.
5. Kolodnyy A. Strukturni podily i osoblyvosti religieznavstva [Structural Parts and Peculiarities of Religious Studies] / Anatoliy Kolodnyy // Akademichne religieznavstvo [Academic Religious Studies] : [pidruchnyk] / [za nauk. red. A. Kolodnogo]. – K. : Svit znan', 2000. – S. 28–36.
6. Toftul M. G. Moral' yak forma suspil'noyi i osobystisnoyi svidomosti [Moral as the Form of Social and Individual Consciousness] / Mykhaylo Toftul // Etyka [Ethics] : [navch. pos.]. – K. : Vydavnychy tsestr "Akademiya", 2005. – S. 76–153.
7. Nyustrem Ye. Bibleyskiy entsiklopedicheskiy slovar' [Bible Encyclopedic Dictionary] / Erik Nyustrem ; [per. so shvedsk. ; pod red. I. S. Svensona]. – Toronto : World Christian Ministries, 1989. – 517 s.
8. Svirskiy E. Desyat' zapovedei [Ten Commandments] [Elektronnyy resurs] / Efim Svirskiy. – Rezhym dostupu do statii : http://toldot.ru/cycles/cycles_151.html.
9. Pavlovskiy Ya. Katolicheskiy katekhizis [Catholic Catechism] / Yanis Pavlovskiy. – Rezekne : Izdatel'stvo Latgal'skogo Kul'turnogo tsentra, 1994. – 411 s.

Матеріал надійшов до редакції 23.06. 2014 р.

Vityuk I. K. Христианская этика: доэтическое содержание моральных заповедей Декалога.

В статье проанализирован второй блок заповедей Декалога как основы христианской морали, опираясь на принципы историзма, внеконфессиональности, религиозной терпимости, толерантности, диалога религиозного и нерелигиозного мировоззрений. Предпринята попытка реконструкции первичного значения Заповедей, доказательства их правового, доэтического характера. Намечена роль Декалога как правовой системы древнееврейского государства. Рассмотрено соотношение христианского и дохристианского компонента в современной христианской интерпретации последних шести заповедей Декалога.

Ключевые слова: *этика, мораль, доэтический смысл, заповедь, Декалог, скрижаль.*

Vityuk I. K. Christian Ethics: the Pre-Ethical Essence of Moral Commandments of the Decalogue.

In the article the second unit of the Commandments of the Decalogue (the Second Tablet of Testimony) is analyzed as the basis of the Christian moral on the basic principles of historicism, non-confessional character, religious patience and tolerance, dialogue of religious and non-religious outlooks. The attempt of reconstructing the primeval meaning of the Commandments which were (according to the texts from the Bible) written on the Second Tablet of Testimony and given to the Jewish nation that God chose to be His one was made. The author also tries to confirm the legal, pre-ethical character of these Commandments as they were aimed at formation not only positive traits of character but also the "right" behavior so that the strong powerful Jewish ancient state could exist. The role of the Decalogue as the basis of the legal system of the ancient Jewish state is outlined. The two variants of the Decalogue which are ritual and moral ones are outlined in the article. The pre-ethical character of the Decalogue is also derivative from the period the Commandments were created, as moral, ethics did not exist as separate from law then. The correlation between Christian and pre-Christian compound parts in the modern Christian interpretation of the last six Commandments of the Decalogue is highlighted. The archaic character of some of the commandments in the ritual variant of the Decalogue is emphasized as well as the way of transformation of the others in the modern Christianity. The difference between the comprehension of the commandments in various Christian branches (Catholic, Orthodox and Protestant) is depicted in the research work.

Keywords: *ethics, morals, pre-ethical essence, commandment, Decalogue, Tablet of Testimony.*